

כף זכות

"והוי דן את כל האדם לכף זכות"

י"ל
לעילוי נשמתם
של מ"ה הרדני
האסון במידון

גליין מס. 105 | פרשת חיי שרה תשפ"ה | יו"ל ע"י מערכת 'קובץ גליונות' | k.gilyonot@gmail.com

העזרת המפוזרת

לא פשוט למצוא עזרת מהיום למחר, וביליתי זמן ממושך על יד הטלפון, מחפשת אחר שמות המלצות, עד שבסופו של דבר הגעתי אל אישה חרדית שקיבלה המלצות על עבודתה הזריזה, היעילה והיסודית וגם כטלפון הייתה נשמעת נמרצת ויעילה, שילמתי לה מראש, כהעברה בנקאית, עבור שש שעות עבודה, וסיימתי את השיחה בהרגשה טובה.

ואכן, כשם שתוכנן כך היה. העזרת הגיעה אל הבית, הבטיחה לי שהיא עובדת במרץ וביעילות כי "יש כאן המון עבודה" ומאוחר יותר בהמשכו של היום הגעתי גם אני עצמי לביתה של ריקי, מלווה באחת מבנותי וידינו מלאות וגרושות בקניות שערכנו עבור המשפחה.

אך לאחר שפתחתי את הדלת בעזרת המפתח שהותירנו לנו אצל השכנים, עיני חשכו. הבית... איך לתאר זאת? היה הפוך ומבלגן, הרצפה מטונפת, הכלים מלאים כלים, סלי הכביסה גדושים. ביתי הכיטה בי ואני הכטתי בה, ושתינו תהינו ללא קול, מה עשתה כאן עזרת במשך שש השעות עליהן קיבלה תשלום?

נשמתי עמוקת. הסכום שהעברתי לאותה עזרת לא היה זניח עבורי כלל וכלל. המחיר שנכחה היה מן הגבוהים בשוק, ואלמלא הייתי כה נואשת לא הייתי מוכנה לשלם אותו כלל, והתקשיתי לעכל את המראה שנגלה לעיני.

"היא לא חשבה שתגיעי לכאן", אמרה ביתי בקול את מה שחשבתני אני בשקט, "היא הייתה בטוחה שלא תדעי אף פעם באיזה מצב היא השאירה את הדירה... היא בטח לא הפסיקה לצחוק על החוצניקים התמימים ששילמו לה מראש על העבודה".

לא רציתי לחשוב כך. אבל הבית דיבר בעד עצמו. הרצפה לא ראתה סמרטוט, אפילו הפח לא נזרק, איך אפשר לדון אותה לכף זכות, אם כך?

ורואה עד כמה תלויות הנשים בעובדות הגרות ובעזרה שהן מקבלות מהן, אבל כאשר שמעתי כי קרובת משפחה רחוקה שלי, בת דודה שנייה שהוריה התגוררו לא הרחק מבית הוריי, זכתה לעלות לארץ ישראל – היא וארבעת ילדיה הקטנטנים, נבהלתי בשבילה.

אם עבורי, אישה צעירה ונמרצת שכל זמנה בידה, היה המעבר לארץ קשה מאוד – איך תסדרר אמה לארבעה קטנטנים, שתופסים את כל זמנה ומכלים את כוחותיה? כיצד תצליח נוסף לכל זאת להתמודד גם אם מטלות הבית, שאליהן לא הורגלה מימיה?

כיוון שהייתי מודעת היטב לקשיים שאיתם עתידה אותה אישה, נקרא לה ריקי, להתמודד - השתדלתי להושיט לה כל עזרה שרק יכולתי, שלחתי את בנותי אל עיר מגוריה כדי לשמור על ילדיה, וחלקתי איתה טיפים ועצות מניסיוני העשיר, אבל לאחר שליוונו אותה במסירות במשך שנה שלמה, ילדתי בת כמזל טוב, וחיתנתי חודשיים אחר כך את ביתי הבכורה, ומיד לאחר החתונה ערכנו בר מצווה, ואחר כך עברנו דירה... ובשטף העיסוקים שלי לא הצלחתי להמשיך ולדאוג לה כבעבר. כך שכאשר התקשרה אליי אימי ויידעה אותי בכך שלריקי נולדה בת – התחיל מצפוני נוקף אותי. כקרובת משפחה היחידה מיהרתי לבקרה בבית החולים, שם גיליתי אם שאומנם שמחה מאוד ביולדה הכריאה שנוולדה לה, אך מתחילה לככות כאשר היא חושבת על השיבה הביתה, בעוד יום וחצי בלבד.

ידעתי כי מחובתי לסייע לה, וקיבלתי החלטה – למצוא עזרת שתגיע למחרת לביתה של ריקי ותכין אותו לשובה של היולדת, ולהגיע לשם בעצמי בשעות הצהריים – בזמן שבעלה של ריקי ייסע עם הילדים לבקרה בבית החולים - לבשל ולמלא את המקפאי מכל טוב, כדי להקל עליה את הימים הראשונים.

לא כל אדם מבין כמה מסירות נפש נדרשת מאדם, ועוד יותר מכך, מאישה העוזבת מאחוריה משפחה אוהבת ועולה לארץ ישראל. אני, למשל, עליתי ארצה ממדינה בה לכל עקרת בית ממוצעת, אם למספר ילדים, הייתה עזרת קבועה שביקרה בכיתה מדי יום, למשך שעות רבות, וטיפלה בכל הדרוש טיפול. עד שעליתי ארצה מעולם לא שפשפתי סיר, לא ניקיתי רצפות, ורק לעיתים נדירות גיהצתי חולצה, וגם לא ראיתי את אימי עושה זאת. הכל עשו עבורינו העוזרות, שאמרנו לנו תודה על כך שהואלנו להעסיק אותן ולספק להן עבודה...

אין שום פלא שכאשר הגעתי ארצה, אישה צעירה ונמרצת, מלאה בכסחון עצמי ביכולתה לנהל את משק ביתה בהצלחה, טפחה המציאות על פני, או במילים מדוייקות יותר: העניקה לי סטירת לחי מהדהדת.

גילתי בתדהמה שמראות והלונות לא נותרים נקיים, ושאומונות הניקוי שלהם אינה פשוטה בכלל. הופתעתי להיווכח כמה מחר מצטבר אבק, וכמה קשה לנקות את סיר החמין לאחר שבת... ואלו רק דוגמאות קטנטנות מתוך ההוריקן המייאש שהיה כרוך במעבר מחיי שכת תפנוקים כארץ מולדתי לחייה של רעייה צעירה כארץ ישראל.

כיוון שאני איסנטסיטית בטבעי, לא יכולתי לסבול את הלכלוך והבלאגן, אך גם התקשתי מאוד לטפל בו, ולא אגזים אם אומר – שכאשר הייתי שוטפת את הבית היו דמעותי מצטרפות באורח של קבע למי השטיפה...

יותר מעשרים שנה עברו מאז, שכחתי כבר מאותם חבלי קליטה ראשוניים, היום אני אוהבת את מלאכת הניקיון והסדר, ואני חווה סיפוק גדול מכך שאני זוכה לגדל את משפחתי ולדאוג לה בעשר אצבעותי. היום אני אפילו משועשעת כאשר אני חוזרת לארץ מולדתי

האם יש לכם, הקוראים, רעיון?

יש לכם סיפור על כף זכות? שלחו לנו! | אימייל: k.gilyonot@gmail.com

ממכתבי הקוראים

כיוון שבשעות אלו היו אחיות צריכות לטפל במשפחתן. רק אני, שהתרגלתי לעבוד תמיד בשעות הללו, והשנה הן קוצצו באופן מפתיע - יכולתי להגיע לשהות לצד אבי ואמי בשעות הקריטיות הללו, ולהשיב להם מעט על כל החסד שעשו עימי.

אחרי פסח החלים אבי, והמנהל - שלא ידע דבר על המתרחש - התקשר פתאום לשאול אותי האם אני מעוניין ללמד בכתה ח' את השעתיים הנוספות, במקומו של מלמד שעבר דירה, והכביר במילים טובות ומעריכות על האופן בו אני יודע לנהל כיתה ולהעביר חומרים מורכבים.

נוכחתי לדאוג כי משמים הקשו את ליבו של המנהל בתחילת השנה, כדי לאפשר לי לסעוד את הוריי בשעתם הקשה. וגם אם המנהל לא ידע זאת, ולא יכול היה להסביר מדוע קיבל את ההחלטה שקיבל, בניגוד לכל היגיון - הרי ש'מגלגלים זכות על ידי זכאי' ובזכותו יכולתי להתמסר ולדאוג לרווחתם של הוריי.

כמשך שנים רבות הייתי מלמד בחיידר בכתה ו' בשעות הצהריים. בשנה שעברה הפתיע אותי המנהל בהחלטה שרירותית: להוריד אותי ללמד בכתה ד' כיוון שהמלמד שהיה מלמד באותן שעות לא רצה ללמד בכתתו של בנו. ניסיתי למחות, להציע שהמלמד יחליף עם המלמד יחליף עם המלמד של כתה ג' ולהציע שלל פתרונות נוספים - אבל המנהל היה עקשן באופן תמוה, ולא שמע כלל למחאתי.

קיבלתי משרה שונה, עם גיל נמוך יותר, וגם עם... משכורת נמוכה יותר, כיוון שלימדתי בכל יום שעתיים פחות. אבל יותר משהפריע לי השינוי במשכורת כאב לי יחסו של המנהל, לאחר שנים שבהם מילאתי את תפקידי באיכפתיות ואמונה וזכיתי בהערכתם של ההורים והתלמידים.

בתחילת חשוון של אותה שנה התברר כי אבי חלה, ועליו לעבור הקרנות מדי יום, אחי ואחיותי עשו תורנות ושהו לידו ללא הפסקה, אך את המשכבת של שעות אחר הצהריים היה קשה מאוד למלא -

לתת או לא לתת - פתרון הסיפור משבוע שעבר

כמוחי, ואני משוכנע בכך, חלפו באותם חלקיקי שניה הרבה מאוד שבתי זכרונות מירורים שהצטברו בשלושת השנים האחרונות, חלפה גם תחושת בדידות ויתמות, וגעגועים לאם הטובה שכבר אינה איתנו, וכעס. גם כעס על התנהגותה של הדודה. שלילדיה - כך התרשמנו - ידעה להעניק ברוחב לב, אבל מאיתנו מונעת מינימום שכזה!

"באמת אמרתי", אמר אבא שלי, מהוסס, "אחרי מלווה מלכה במוצאי שבת... אבל לא התכוונתי שלא ניתן להם שום דבר..." הוא חיך אלינו כמתנצל על הדבריה רעייתי, "דיברנו אז שאולי כאי לקנות להם מתנה, את דיברת על איזו מחבת חשמלית שכל אישה רוצה, ואני חשבת שאולי נסיף גם כרטיס-ספר כדי לשמח גם את אלו שלא מתעניינים במטבח, אני זוכר שאפילו אמרת לי שאקח כחשבון זה יעלה הרבה יותר ממאתיים חמישים השקלים שאני נותן בדרך כלל, אבל כיוון שלא הגעתי לטפל בזה - - -"

"למה שתגיע?" היא השיבה, "ממתי יש לך זמן לשטויות כאלה? היה ברור שאני אטפל בזה, ואני באמת קניתי הכל! אמרתי לך אתמול בצהריים שניצלתי את הבוקר לקניות! לא ראית שיש ערמות של שקיות במרפסת השירות?"

כעת היה תורינו לחוש מבוכה עצומה, לא רק שהדודה לא ניסתה למנוע מאבינו להיטיב לנו, אלא שהיא טרחה, התרוצצה וגם סחבה שמונה חבילות מתנה כבדות מן החנות אל המונית ומן המונית כמעלה המדרגות... איזו רמה של איכפתיות! כמה מסירות! והכל על מנת שזוכה להנות ממתנתו של אבינו לאורך ימים ושנים טובות...

מכיתו של אבי ורעייתו יצאנו באותו יום כידיים מלאות, לא רק כמתנות, אלא גם כהבנה חדשה ביחסי אנוש - ההבנה גם מאחורי פערי מנטליות וסגנון, ואפילו מאחורי לשון מצליפה ומילים חדות עשויה להתגלות אוצר שלם של רצון טוב.

בשבוע שעבר שמענו על האם החורגת שיחסייה עם בניו הנשואים של בעלה מורכבים, וכאשר ביום הולדתו הוא שולף מכיסו כסף כדי לחלק מתנות לילדים - עוצרת אותו האם באומרה: "לא, לא, דיברנו שהשנה לא נתן להם את זה!"

דממה השתררה בסלון, אבל ידעתי שעוד רגע יחזרו המילים לפיות כולנו, ושלמשפטים שנשמיע תהיה חשיבות גדולת. והבנתי גם שלפעמים 'לדון לכף זכות' זו פעולה שיש לבצע תוך שברירי שניה, ושהאדם שמצליח לעשות זאת ולהגיב באופן חיובי גם למשפטים מעוררי תרעומת - יכול להציל משפחה שלמה ממריבות ותסכול.

אבל איזו פרשנות חיובית אפשר לתת לדברים כוטים וחריפים כאלה?

דממה נפלה על הסלון העמוס, דממה עמוקה ומבוהלת. אחותי טובת הלב שניסתה תמיד לגשר על הפערים בין הדורות, פלטה אנקת בהלה וחוסר אונים והניחה את ידה על פיה. ראיתי איך אח אחר קומץ את ידיו מתחת לשולחן, שניים אחרים החליפו מבטים... גם אבי נראה היה נבוך ואומלל: "אני לא מבין", הוא אמר, "כל שנה אני נותן לילדים כסף ביום ההולדת שלי, מה השתנה?"

"אבל אמרת לי במפורש!" הרימה הדודה את קולה, ספק בתרעומת ספק מתוך התגוננות, "שאתה לא רוצה לתת להם יותר כסף, כיוון שהוא יוצא מיד על להם וחלב!"

הטענה הייתה לא ברורה. נכון, אבי תמיד אמר לנו כי הוא מעדיף שנוציא את הכסף 'למתנות שיישארו איתכם שנה שלמה' וביקש 'אל תתנו לו להיספג בחשבון השוטף, תהנו ממנו, תרגישו שקיבלתם מתנה!' אבל העובדה שלא פעם נאלצנו להשתמש במתנתו למטרות רחופות, כמו להם, חלב או תשלום חשבונות - רק העידה עד כמה נזקקנו לעזרה קטנה מדי פעם!